

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Історичний факультет

Кафедра нової та новітньої історії

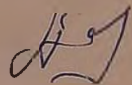
Дипломна робота

спеціаліста

на тему: «Десантна операція США на о.Іводзіма у контексті війни
на Тихому океані»

«Landing operation of the USA on i.Ivodzima in the context of war on the Pacific
ocean.»

Виконав: студент денної форми навчання
напряму підготовки 6.020302 Історія
Грабовецький Леонід Вікторович

Керівник к.і.н., доц. Поспелов А.С.

Рецензент к. і. н., доц. Музичко О.Є.

Рекомендовано до захисту:

Протокол засідання кафедри

№ 13 від 15.05 2016 р.

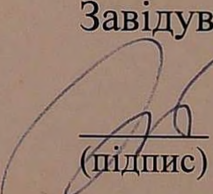
Захищено на засіданні ЕК № 2

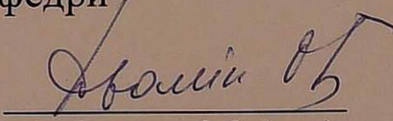
протокол № 15 від 30 травня 2016 р.

Оцінка добре 10 180

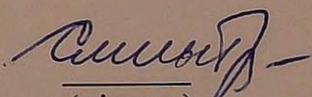
(за національною шкалою, шкалою ECTS, бали)

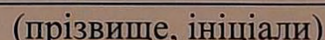
Завідувач кафедри

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Голова ЕК

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Одеса – 2017

Ш/к 440 490

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. Передумови десантної операції США на Іводзімі	
1.1. Передумови захоплення Іводзімі	9
1.2. Висадка десанту військ США	17
РОЗДІЛ II. Бій за гору Сурібаті та летовище	
2.1. Бій за Сурібаті.....	37
2.2. Бій на підступах до летовища.....	47
РОЗДІЛ III. Завершальна фаза боїв, підсумок битви	
3.1. Завершальна фаза боїв.....	64
3.2. Підсумок битви	71
ВИСНОВКИ.....	77
СПИСОК ВИВЧЕНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	80

ВСТУП

В процесі вивчення воєнних і політичних подій, в'язаних з історією останньої світової війни, в першу чергу, увагу дослідників і в нашій країні, і за кордоном притягають, як правило, події війни в Європі. Саме тут відбувалися найважливіші і визначальні події війни, тут розгорталися битви її головного фронту - радянсько-німецького. Тут відкрився в червні 1944 р. довгоочікуваний Другий фронт в Європі. Тут була розгромлена і знищена найдосконаліша і безжальна машина агресії фашистської Німеччини і її союзників. Саме тому закінчення війни в Європі в травні 1945 р., асоціюється в масовій свідомості із завершенням усієї Другої світової війни що далеко не так. Проте історикам це добре відомо.

Німеччина була далеко не єдиною країною-агресором, і її поразка не привела до закінчення Другої світової війни. Ми усі пам'ятаємо союз країн осі. Ще три з половиною місяці тривали криваві битви на Тихому океані, і тільки на початку вересня 1945 р. сталося підписання беззастережної капітуляції Японії, що і поставило крапку в історії самого кровопролитного і руйнівного військового конфлікту в історії людства. Японія програла війну яку так блискуче починала.

Війна на Тихому океані, яка почалася в грудні 1941 р. з раптового нападу Японії на володіння США і їх союзників в регіоні Південно-східної Азії, і ця подія як правило, залишається на периферії уваги вітчизняних авторів. СРСР взяв участь в тихоокеанській кампанії в самому кінці війни, вступивши у війну менш ніж за тиждень до публічної заяви японського керівництва про згоду на умови беззастережної капітуляції. Цей факт багатьма, якщо не більшістю радянських авторів розцінювався як доказ вирішального значення вступу Радянського Союзу у війну для її швидкого завершення, спираючись на деякі вітчизняні і зарубіжні видання. Проте ми розглянемо битву яка дала союзникам плацдарм для бомбардувань Японії

масово, це битва за Іводзіму. Цей вулканічний острів на якому понесли втрати обидві сторони і США і Японія.

Між тим, вплив Тихоокеанського театру військових дій на загальний хід війни дуже значний. Йдеться не лише про вклад військових дій на цьому театрі в розвиток військового мистецтва в цілому, але і про військово-політичне значення війни на Тихому океані. Саме тут в серпні 1945 р. світова політика, а не тільки військова сфера "збагатилася" новим досвідом, що має до цього дня вирішальне значення - атомною зброєю. В ході останнього року війни на Тихому океані почала вибудовуватися і виразно промальовуватися майбутня схема захоплення самої метрополії, але для цього США потрібен був плацдарм для бомбардувальної авіації, тому і вибрали Іводзіму. Якраз тоді почала проявлятися майбутня схема захоплення Іводзіми для розміщення бомбової авіації США. Саме за Іводзіму американці взялися найсерйознішим чином.

Жах Іводзіми, а в подальшому і Окінави здавався зловісною репетицією перед вторгненням в саму Японію. Воно повинне було проходити в два етапи: в листопаді 1945 року планувалося вторгнення на острів Кюсю, а в 1946 році - на Хонсю. Кількість жертв за попередніми оцінками експертів перевищувала усі мислимі межі: до мільйона з американського боку і вдсятеро більше серед японського населення, яке окрім своєї волі стало б безневинною жертвою. Прогнози виглядали приголомшливо - і це при тому, що американці вже встигли вивести з ладу ворожу авіацію і флот, заблокували торгівлю і розбомбили безліч японських міст, відправивши на той світ 900 тис. японців. І все одно аналітики обіцяли подальше кровопролиття, причому в страхітливих розмірах, і початком стала Іводзіма на Тихоокеанському театрі військових дій. Природно що ще не було відоме що війна завершиться раніше чим розраховували американські військові, і в цьому заслуга буде не лише атомної зброї але і СРСР.

Саме зі всього вищезазначеного випливає **наукова актуальність** цієї теми – у вітчизняній історіографії і досі відсутнє комплексне дослідження по

битві за Іводзіму. **Політична ж і практична актуальність** полягає у необхідності озброєти історичним досвідом сучасні Збройні Сили України на перспективу. Враховуючи необхідність у самому критичному випадку військовим шляхом повертати півострів Крим.

Об'єктом дослідження є Війна на Тихому океані (7.12. 1941 - 3.09. 1945 рр.), як самостійна складова Другої світової війни.

Предметом дослідження є військові події на острові Іводзіма і навколо нього на завершальному етапі війни на Тихому океані.

Географічні рамки дослідження охоплюють тихоокеанський острів Іводзіма і акваторію та повітряний простір навколо нього, як локальний театр військових дій.

Хронологічні рамки дослідження включають в себе період від початку битви за Іводзіму, тобто 18 лютого 1945 р., до остаточної окупації цього природнього об'єкту десантом США, що відбулося 26 березня 1945 р.

Метою даної дипломної роботи стало розкриття битви за острів Іводзіма в усіх його військово-політичних аспектах.

У відповідність з визначеною метою, в роботі ставиться низка завдань:

1. Вивчити і проаналізувати найбільш принципові моменти розвитку військової ситуації безпосередньо у басейні Тихого океану, за часів Другої світової війни;
2. Прослідкувати наступ американців на острів Іводзіма як «репетицію» масштабного вторгнення на територію японської метрополії у 1945 – 1946 рр.
3. Розглянути особливості розвитку політичної і військової ситуації в Тихоокеанському театрі військових дій в даний період (перші три місяці 1945 р.) і в даному місці (о. Іводзіма);
4. Простежити змінення ситуації на самому острові під впливом поразок 1945 р., що зробив можливим перехід Японії від заперечення будь-якому до мирних переговорів з союзниками по визнанню умов

декларації Потсдама, що вимагалось від японського уряду беззастережної капітуляції;

5. Розглянути позиції американських військових сил по відношенню до Японії і проблеми захоплення острова Іводзіма;
6. Піддати аналізу психологічні і військово-стратегічні особливості сприйняття військових дій, та самі дії в останній період війни і битві на самому острові у представників воюючих сторін.

Періодизація роботи по главах проведена відповідно принципу вибору в якості центральної теми кожної глави, тієї або іншої ключової події в історії цієї битви на завершальному етапі війни на Тихому океані.

Джерелознавчий та історіографічний огляд. В процесі роботи над пропонованим дослідженням притягувалось велике коло літератури і джерел. Зокрема велику допомогу по ходу усієї роботи надали нам на приклад такі роботи як Такусиро Хаттори "Японія в війне 1941-1945" [29], де детально і докладно аналізується хід і наслідки війни на Тихому океані з точки зору японської сторони. Сам автор в період війни був офіцером Генерального штабу імператорських японських збройних сил, і тому його робота є не лише науковим дослідженням, але і дуже цінним джерелом по історії війни на Тихому океані, у тому числі і її завершального періоду.

Роботи інших японських авторів, також сталися нам у нагоді. Головним чином це мемуар підводників (Мотицура Х. [7]) та авіаторів (Сакаї С. [10]). Мемуари і спогадза Іводзиму з японського боку доволі тенденціозні і далеко не повні, так як дають лише обривчасті відомості про цю операцію. Втім, завдяки ним можна чітко зрозуміти як плани японського командування так і характер японської оборони і уявити морально-психологічних стан японських вояків. Крім того, саме з японських джерел можна відтворити й стратегію та тактику з обох боків та хронологію боїв.

Дуже змістовні і інформативні роботи американських і англійських істориків, автори ряду книг з історії другої світової війни. Вони безпосередньо посвятили нас в події і період, що є темою і хронологічними

рамками цієї роботи, і тому значення цих ґрунтовних, змістовних, робіт у рамках пропонованого дослідження особливо велике. Слід зазначити, що мемуарний пласт джерел з боку союзників по битві за Іводзиму складає найбільший пласт інформації по цих подіях. Причому, з американського боку тут характерен стратегічний бік, оскільки більшість вказаних джерел належать командуючим – Ч.Німіц [8], Ч. Локвуд [5] та інш.

Слід зазначити, що серед західної літератури, по операції на Іводзими інколи важко відокремит джерело від історіографічної праці. Так Ф.Шерман всю кампанію на Тихому океані просидів в штабі Тихоокеанського флоту, займаючи фактично посаду клерка. Однак через його руки проходила така величезна кількість матеріалів, що відразу ж після закінчення війни він опублікував свою відому роботу «Авіаносці в бою», яку ми впевнено класифікуємо як унікальне джерело [15]. Навпаки, відомий американський історик С.Морісон, не дивлячись на те, що особисто брав участь в кампанії на Іводзими, написав книгу, яка хоча і стала відразу ж класикою жанру, все ж таки є типовим історичним дослідженням [24].

Ще однією цінною роботою з багатьох цієї проблеми наприклад є книга М. Блона "Война в океанах 1939-1945", [1] значна частина якої присвячена військовим операціям на морі у басейні Тихого океану у той час, котрий є темою нашого дослідження. Цікаві і змістовні присвячені різним аспектам війни на Тихому океані роботи Ю. Іванова, М. Хорікоши, Б.Окумії, М. Кэйдіна [14, 20] та ін.

Деякий об'єм добротної фактичної інформації міститься у фундаментальній узагальнювальній 12 - томній праці радянських вчених "Історія другої світової війни 1939-1945" [21]. Зокрема, ми почерпнули з нього частину відомостей про військове планування, співвідношення сил сторін, особливості і характерні риси військового мистецтва протиборчих сторін у битві, що цікавить нас. Особливо важлива ця робота у відношенні викладі воєнних подій на тих, що стали головними до початку 1945р. театрах війни на Тихому океані напрямах по захопленню метрополії, а саме

стратегічно важливих островів. Нами використовувалися також такі фундаментальні вітчизняні і зарубіжні роботи, як, "Друга світова війна. Коротка історія" та ін. Література радянського періоду по війні на Тихому океані, дається в погляді і відповідності з політикою держави але все таки, там є що почерпнути [32,33].

По структурі ця дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і списку використаної літератури і джерел.

ВИСНОВКИ

Таким чином, впродовж весняно-літньої кампанії 1945 р. війська союзних держав на Тихому океані завдали остаточної поразки японськими збройним силам і змусили Японію до капітуляції. Це ознаменувало закінчення усієї другої світової війни в цілому. В ході військових дій навесні і літом 1945 р. союзники постійно володіли усе зростаючою кількісною і якісною перевагою над своїм супротивником. У операціях на морі, на суші і в повітрі ця перевага стала ключовим чинником обраних коаліцією перемог над Японією. Про те, незважаючи на усі ці безперечні переваги, союзники не змогли аж до застосування атомної зброї в Хіросімі і Нагасакі і вступу у війну СРСР добитися капітуляції Японії за допомогою звичайних озброєнь і власних сил. Більше того, таке завдання розглядалося як украй складне і навіть важкоздійснюване досить нагадати про плани американського командування почати наступальні операції на головних Японських островах не раніше пізньої осені 1945 р., а закінчення війни США взагалі не розглядали раніше кінця 1946 початку 1947 років.

Армія і флот були в Японії державою в державі, а більш ніж мільйонна Квантунская армія була окремою державою усередині цієї держави. Все зростаючий фанатизм і озлоблення, з яким виявлявся японський опір, давали досить підстав для таких прогнозів, так само як і графік зростання втрат союзників в останніх перед подіями серпня 1945 р. військових операціях на Тихому океані якщо в операції по оволодінню Іводзімою втрати склали приблизно понад 21 тис. японців і бої тривали понад місяць, то на Окінаві тривалість опору досягла вже майже трьох місяців, а втрати вирости майже удвічі, склавши 49 тис. чоловік. Запланована висадка у рамках операцій "Олімпік" і "Коронет" імовірно могла обійтися союзникам вже не менше чим в мільйон солдатів і офіцерів. Америка не була готова до такої війни на виснаження. Тому сотні "літаючих фортець" знищували дерев'яні японські

міста. Кульмінацією стали атомні бомбардування напередодні вступу у війну Радянського Союзу. Американці намагалися зломити дух народу, не розуміючи, що японці не бояться смерті. Значно більше вони бояться ганебної капітуляції. Армія і флот капітулювати відмовляться. Вища рада знала, що Японія агонізує. Але дух нації був як ніколи високий. Не лише солдати, але і цивільне населення усі були фанатично готові загинути за імператора. Квантунская армія була відрізана від Японії. Саме неможливість перекидання військ з материка для захисту від американського вторгнення остаточно добила вище керівництво Японії.

І ці чинники сприяли поразці Японії, про те і американське командування не здогадувалось що маленький острів стане для них такою перепорою на шляху до перемоги. Якщо у середині 1944 року США спроможні були захопити Іводзіму за декілька днів, бо її гарнізон складав усього десь 150 осіб. То на початку 1945 року японці усвідомивши її важливість перекинули туди 23 тис. осіб, а також гармати, танки, кулемети, міномети легке та середнє озброєння також і боеприпаси. Таким чином генерал-лейтенант Курібаясі посилив оборону цього невеличкого але у край важливого клаптика суші. Єдине чим Японія і збройні сили не могли допомогти це флотом та авіацією. Хоча насправді імперія вже не мала майже військового флоту який міг би допомогти їм протистояти США, а те що лишилося було сконцентровано біля самої Японії. Але були спроби надати допомогу гарнізону, та підводні човни США не дали такої нагоди. Слід зазначити що тяжке положення було з їжею, та питною водою на острові. Взагалі битва за Іводзіму це приклад відваги та мужності, невеликого гарнізону, проти сил супротивника які переважають і чисельністю і бойовим оснащенням.

Слід розглянути і військову підготовку США до захоплення острова, американці навчені війною на островах Тихого океану починаючи з 1941 року. Але план вторгнення на Іводзіму ретельно був підготовлений, були зроблені висновки зі своїх помилок, але все одно великих втрат не вдалося

уникнути. Це була ретельно спланована та підготовлена операція, викликана стратегічною необхідністю, але американське командування не взяло до уваги те що японці будуть триматися на острові так багато.

При роботі з матеріалом були використані джерела та література, які залучалися згідно тематики данної праці. Окремо можемо зазначити мемуари, бойові звіти та згадки ветеранів. Велику допомогу у роботі зробили джерела, а також довідники в яких була інформація про бойові та допоміжні кораблі американського флоту, які приймали участь у цій битві. Також треба зазначити що в роботі були використані мемуари адмірала Німіца, а також спогади керівництва генералів та офіцерів штабу та тих хто був у самому центрі подій. Література яка використовувалась у цьому дипломі це довідники та донесення про дії різних підрозділів, а також описи подій які відбувалися.

Наприкінці слід зазначити що битва за Іводзіму була стратегічно та тактично, важливою операцією на Тихому океані. Ця операція дала змогу військам союзників бомбувати столицю Токіо, і таким чином наблизити кінець війни. В цій операції слід зазначити велику самопожертву японських солдатів які захищали вже свою землю. Американські морські піхотинці також варті шани за свою волю до перемоги. Будемо сподіватися що більше ніхто не буде свідками такої жахливої війни.

СПИСОК ВИВЧЕНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Джерела

1. Блон Ж. Война в океанах [Электронный ресурс] / Ж.Блон. - М: Вече, 2000. –С. 542-545. – Режим доступа: militera.lib.ru 2.03.2017 р.
2. История войны на Тихом океане (в пяти томах) [Электронный ресурс] / М: Издательство Иностранной литературы, 1957, 1958. Т-4. – Режим доступа: militera.lib.ru 5.04.2017 р.
3. Йошитака Х. Сражение за Иводзиму – взгляд с японской стороны [Электронный ресурс]/Х.Йошитака,2015. – С.7,10. - Режим доступа: https://warsstories.files.wordpress.com/2015/11/ivo_jima_japan_view.5.04.2017 г.
4. Картер У. 'Вдали от баз' [Электронный ресурс] / У.Картер. - М: Воениздат, 1965. – Режим доступа: weapons-world.ru 5.04.2017 р.
5. Локвуд Ч.Э. Топи их всех. Подводная война на Тихом океане [Электронный ресурс] / Ч.Э.Локвуд. - М: АСТ, 2001. – Режим доступа: militera.lib.ru 16.04.2017 р.
6. Лотт А. Самое опасное море [Электронный ресурс] / А.Лотт. - М: Центрполиграф, 2001. – Режим доступа: militera.lib.ru 21.04.2017 р.
7. Мотицура Х. Подводная война на Тихом океане [Электронный ресурс] / Х.Мотицура. - М: АСТ, 2001. – Режим доступа: militera.lib.ru 29.04.2017 р.
8. Нимиц Ч. Война на море (1939-1945) [Электронный ресурс] / Ч.Нимиц.- СПб, 2003. –С.88. – Режим доступа: RoyalLib.ru 4.04.2017 р.
9. Поттер Э.Б. Адмирал Нимиц [Электронный ресурс] / Э.Б.Поттер. - М: СПб, 2003. – Режим доступа: e-reading.club/bookreader. 3.05.2017 р.
10. Сакаи С. Самурай! [Электронный ресурс] / С.Сакаи. -М: Божественный ветер АСТ: Ермак, 2000. - Режим доступа: militera.lib.ru 28.02.2017 р.
11. Тюрк Г. Иводзима. Остров без возврата. Прыжок к Японии.[Электронный ресурс]/Г.Тюрк. - Киев, 2016. - Режим доступа: docplayer.ru 5.05.2017 р.

12. Хара Т. Одиссея самурая [Электронный ресурс] / Т.Хара. - СПб: Облик, 1997.- Режим доступа: militera.lib.ru 25.03.2017 р.
13. Хаф Ф. Николс Ч. Шоу Г. Морская пехота США в войне на Тихом океане 1941-1945 [Электронный ресурс] / Ф.Хаф Ч.Николс Г.Шоу. -М: Изографус, 2003. – Режим доступа: <http://vk.com/doc>
14. Хорикоши Д., Окумия М., Кайдин М. «Зеро!» (Японская авиация во Второй мировой войне) [Электронный ресурс] / Д.Хорикоши., М.Окумия., М.Кайдин. — М: АСТ, 2001. – Режим доступа: militera.lib.ru 10.04.2017 р.
15. Шерман Ф. Война на Тихом океане. Авианосцы в бою [Электронный ресурс] / Ф.Шерман. - СПб: АСТ Terra Fantastica, 1999. – С.98,386,387,393,387 – Режим доступа militera.lib.ru 12.04.2017 р.

Література

16. Апальков Ю.В. Боевые корабли японского флота. Линкоры и авианосцы 10.1918 – 8.1945 гг. [Электронный ресурс] / Ю.В.Апальков. - СПб: Дидактика, 1997. - Режим доступа: bibluoteka.org/book 2.03.2017 р.
17. Волков Ф.Д. Тайное становится явным [Электронный ресурс] / Ф.Д.Волков. - М: Воениздат, 1989. - Режим доступа: militera.lib.ru 11.04.2017 р.
18. Вторая Мировая война на море [Электронный ресурс] - Минск: Харвест, 2003. – Режим доступа: militera.lib.ru 28.02.2017 р.
19. Джоуэтт Ф. Эндрю С. Вторая мировая война (1939-1945), История Японии, Униформа и снаряжение Военно-историческая серия "СОЛДАТЪ" [Электронный ресурс] / Ф.Джоуэт. С.Эндрю. - М: АСТ, 2003. - Режим доступа: e-Reading 24.03.2017 р.
20. Иванов Ю.Г. Камикадзе: пилоты-смертники. Японское самопожертвование во время войны на Тихом океане Глава IV. Острова смерти, или последние «Банзай» Блицкриг по-японски [Электронный ресурс]

- / Ю.Г.Иванов. - Смоленск: Русич, 2001. - Режим доступа: wunderwaffe.narod.ru/HistoryBook/Kamikaze 2.03.2017 р.
21. История второй мировой войны 1939 -1945 гг. [Электронный ресурс] / - М: Воениздат, 1973-82. - Т-11 Поражение милитаристской Японии. Окончание второй мировой войны – Режим доступа: militera.lib.ru 3.04.2017 р.
22. Кофман В.Л. Суперкрейсера 1939-1945. Большие крейсера типа «Аляска». [Электронный ресурс] / В.Л.Кофман. -М: Морская коллекция,1995. – Режим доступа: www.wunderwaffe. 8.04.2017 р.
23. Лиддел Гарт Б.Г. Вторая мировая война [Электронный ресурс] / Г.Б.Гарт Лиддел. - СПб: АСТ. Terra Fantastica, 1999. – Режим доступа: militera.lib.ru 4.04.2017 р.
24. Морисон Сэмюэль. Флот двух океанов [Электронный ресурс] / Морисон Сэмюэль. - СПб: Зеркало, 1998. - Режим доступа: militera.lib.ru 4.04.2017 р.
25. Палубные истребители Второй мировой войны [Электронный ресурс] / М: Авиам, 1995. - С.134,136 – Режим доступа: e-Reading 5.04.2017 р.
26. Роско Т. Сильнее "божественного ветра". Эсминцы США. Война на Тихом океане [Электронный ресурс] /Т.Роско.-М: АСТ Транзиткнига,2005. – Режим доступа: RoyalLib.com 5.04.2017 р.
27. Спик М. Асы союзников [Электронный ресурс] / М.Спик. - СПб: Русич, 2000. – Режим доступа: militera.lib.ru 15.03.2017 р.
28. Сулига С.В. Авианосцы типа Лексингтон [Электронный ресурс] / С.В.Сулига. -М: АСТ 1995. - Режим доступа: www.wunderwaffe 6.04.2017 р.
29. Такусиро Хаттори. Япония в войне 1941-1945[Электронный ресурс] / Такусиро Хаттори. - М: Воениздат, 1973. -Режим доступа: militera.lib.ru 8.04.2017 р.
30. Типпельскирх К. История Второй мировой войны [Электронный ресурс] / К.Типпельскирх. - СПб: Полигон, АСТ, 1999. – Режим доступа: militera.lib.ru 8.04.2017 р.

31. Фуллер Д. Фредерик Ч. Вторая мировая война 1939–1945 гг. Стратегический и тактический обзор [Электронный ресурс] / Д.Фуллер, Ч.Фредерик. - М: Иностранная литература, 1956. – Режим доступа: ship.bsu.by 10.04.2017 р.
32. Яковлев Н.Н. Избранные произведения [Электронный ресурс]/ Н.Н.Яковлев.-М: Мысль,1990. - Режим доступа: militera.lib.ru 12.04.2017 р.
33. Яковлев Н.Н. США и Англия во второй мировой войне [Электронный ресурс] / Н.Н.Яковлев. - М: Гос.учебно-педагог.изд-во, 1961. - Режим доступа: Historic.Ru литература 4.05.2017 р.

